

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2016|054 VAN 9 JUNI 2016

OVER DE VOORLOPIGE BESCHERMING ALS MONUMENT VAN VIER HULSTEN IN GENK, NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER GEERT BOURGEOIS VAN 10 MEI 2016

De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 9 juni 2016 volgend advies uit:

1. De VCOE ontving op 10 mei 2016 een adviesvraag van Geert Bourgeois, minister-president van de Vlaamse Regering en minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed over de voorlopige bescherming als monument van vier hulsten in Genk. De commissie spreekt zich in voorliggend advies uit over de documenten in het kader van de voorlopige bescherming met name (a) het ministeriële besluit tot voorlopige bescherming, (b) de fotoregistratie, (c) het afbakeningsplan en (d) het beschermingsvoorstel.
2. De commissie erkent de erfgoedwaarde van de vier hulsten in de Meilweg in het gehucht Langerlo in Genk. De vier bomen behoren tot de dikste hulsten die in Vlaanderen werden geregistreerd¹ en zijn zeldzaam omwille van hun omvang. De omtrekken op borsthoogte variëren tussen de 148 cm en 184cm. Het zou bovendien gaan om bomen van meer dan 300 jaar oud. Deze veteranobomen hebben bijgevolg het potentieel om bij te dragen aan wetenschappelijk onderzoek. Op basis van historische kaarten (de Ferraris, 1778) blijkt hoe de bebouwing in Langerlo bestond uit omhaagde langgerekte hoeses. De vier hulsten kunnen beschouwd worden als een relict van deze vroegere stedenbouwkundige configuratie. Tevens blijkt dat de bomen reeds aan het begin van de 20ste eeuw aan de toenmalige KCML werden voorgedragen ter bescherming. De algemene conditie en vitaliteit van de bomen, welke zich in veteranofase bevinden, is relatief goed.

De commissie ondersteunt aldus artikel 1 van het ministerieel besluit waarin de bescherming van de vier hulsten als monument wordt vastgelegd.

De commissie merkt op dat de afbakeningscirkel, noodzakelijk voor de bescherming van de bomen, wordt onderbroken ter hoogte van het huis. De commissie vraagt echter consequent te zijn in de wijze van afbakening van bomen nabij bebouwing en vraagt de volledige cirkel aan te duiden. Daarbij dient wel te worden aangegeven welke onderliggende elementen geen erfgoedwaarde hebben. De commissie verwijst in dit verband naar de werkwijze die werd gehanteerd bij de voorlopige bescherming van twee opgaande olmen in Lokeren.²

3. Artikel 2 van het ministerieel besluit verwijst naar de wetenschappelijke, historische en esthetische waarde die de bescherming verantwoordt en beschrijft de erfgoedkenmerken en erfgoedelementen die het monument kenmerken.

De commissie erkent de esthetische en wetenschappelijke waarde van de vier hulsten. Volgens de gegevens in de Inventaris Houtige Beplantingen en de BELTREES databank zijn er tot op heden slechts vier hulsten met gelijkaardige afmetingen beschermd in Vlaanderen. De vier hulsten in Langerlo behoren tot de tien dikste van België en hebben de typische groeivorm van een op stam gezette haag.

¹ Op basis van de gegevens in de inventaris houtige beplantingen en de BELTREES-databank.

² VCOE-advies 2016042 - Advies Lokeren bescherming twee Olmen.

De commissie erkent tevens de historische waarde van de bomen. Voor wat betreft de historische waarde verwijzen het inhoudelijk dossier en het ministeriële besluit uitvoerig naar historische kaarten (de Ferraris) en de verslagen van de KCML met bijhorende foto's van het begin van de 20ste eeuw. De commissie merkt op dat deze documentatie van belang is voor het onderbouwen en staven van de historische waarde en vraagt daarom deze informatie – met in het bijzonder de Ferrariskaart en foto uit 1936 - op te nemen in bijlage bij het besluit.

4. Artikel 3 van het ministerieel besluit gaat in op de beheersdoelstellingen.

De algemene doelstelling van de bescherming is het behoud van de erfgoedkenmerken en elementen die de basis vormen voor de erfgoedwaarden. De commissie steunt deze algemene doelstelling en vindt het positief dat de beheersvisie uitgebreid wordt uitgewerkt op het vlak van snoei-beheer, standplaatsverbetering, monitoring, heraanplant en beschermende maatregelen tijdens werken.

De commissie vraagt evenwel nog, naar analogie met het beschermingsbesluit voor de twee opgaande olmen in Lokeren, volgende bepaling aan het beschermingsbesluit toe te voegen: *“In geval van conditie- of vitaliteitsverlies van de hulsten moet er een expertiseverslag worden opgesteld door een deskundige boomverzorger, en moeten de daarin vervatte maatregelen worden uitgevoerd. Deze werken mogen niet worden aangevat zonder een toelating van het agentschap Onroerend Erfgoed of, zoals vermeld in artikel 6.4.4, §1, eerste lid, van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013, van de erkende onroerenderfgoedgemeente.”*

De commissie formuleert hierna nog een aantal vragen ter verduidelijking.

- Art. 3, 1° verwijst naar de algemene beheersdoelstelling en het onderzoek waarop de beheersdoelstellingen zijn gebaseerd. De commissie vraagt hieraan volgende zin – naar analogie met de beheersdoelstellingen in het inhoudelijk dossier (p. 4) toe te voegen: *‘Dit sluit niet uit dat bij verder onderzoek gegevens bekend worden die ertoe leiden dat de omschreven beheersdoelstellingen in het beheersplan verfijnd, genuanceerd of geïnterpreteerd kunnen worden.’*
- Met betrekking tot het snoei-beheer stelt art. 3, 2°: *‘De vier hulsten dienen als opgaande bomen verder te worden beheerd...’*. Onder punt 5° ‘heraanplant’ is evenwel sprake van beheer als *‘hoogstammige bomen’*. De commissie vraagt de terminologie op elkaar af te stemmen.
- De beheersdoelstelling inzake standplaatsverbetering in art. 3, 3° stelt dat het plantvak niet verkleind mag worden en dat het wenselijk is om de recent aangebrachte halfverharding weer te verwijderen. De commissie vraagt te overwegen om het verbod op het verkleinen van het plantvak op te nemen als bijzonder voorschrift voor instandhouding (artikel 5).

Art. 3, 3° verwijst tevens naar een ‘aangepaste lage begroeiing’. De commissie vraagt dit verder te specificeren en te verduidelijken.

5. De commissie gaat akkoord met de voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van het monument die in artikel 4 worden geformuleerd.
6. Artikel 5 formuleert de toelatingsplichtige handelingen. De commissie merkt op dat de vier bomen zich op het openbare domein bevinden, maar dat de afbakening van de vier hulsten als monument een deel privaat terrein vat. De commissie vraagt daarom na te gaan in welke mate het reguliere onderhoud van de (voor)tuin en oprit kan worden uitgesloten van de toelatingsplicht. Omwille van de directe nabijheid van de woning, vraagt de commissie reeds in het beschermingsbesluit zo specifiek mogelijk aan te geven welke handelingen effectief een toelatingsplicht vereisen. Op deze manier kan eventuele verwarring worden vermeden over het

al dan niet toelatingsplichtig zijn van het heraanleggen van de oprit of snoeiwerken in de voortuin.

7. Op basis van bovenstaande argumentatie en opmerkingen geeft de commissie een gunstig advies, op voorwaarde dat:
- het historische kaart- en fotomateriaal ter onderbouwing van de historische waarde wordt opgenomen in bijlage bij het besluit (par. 3),
 - de beheersdoelstellingen worden aangevuld met een bepaling inzake de opmaak van een expertiseverslag door een deskundige boomverzorger en op een aantal punten worden verduidelijkt (par. 4),
 - het reguliere onderhoud van de voortuin en oprit duidelijk worden uitgesloten van de toelatingsplicht (par. 6).

Namens de Vlaamse Commissie voor Onroerend Erfgoed,

Michiel Deweydt
Voorzitter